

Розділ 12 Кримінальна реєстрація

§ 1. Поняття та значення кримінальної реєстрації

Успішному розкриттю, розслідуванню та попередженню злочинів сприяє чинна система кримінальної реєстрації в Україні. Кримінальна реєстрація — це цілеспрямований систематичний облік певних об'єктів для наступного використання реєстраційних даних при розслідуванні злочинів, розшуку злочинців і речових доказів, з'ясуванні обставин, що супроводжують злочин. Систему кримінальної реєстрації утворюють різні види криміналістичного обліку.

Криміналістичний облік — це система реєстрації, систематизації та зосередження об'єктів або відомостей про них за їх ідентифікаційними ознаками з метою використання облікових даних для розкриття та попередження злочинів, яка ґрунтується на наукових даних і узагальненнях практики боротьби зі злочинністю. Криміналістичні обліки здійснюються органами МВС України відповідно до Настанови «Про діяльність експертно-криміналістичної служби МВС України», затвердженої наказом МВС України від 30 серпня 1999 р. та Положення «Про експертну службу Міністерства внутрішніх справ», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 червня 2000 р.

Безпосереднім призначенням кримінальної реєстрації є утворення попередніх умов для ідентифікації об'єктів, що реєструються, наведення відповідних довідок щодо них. За допомогою реєстраційних даних здійснюються розшук та ідентифікація об'єктів шляхом порівняння матеріалів реєстрації з ознаками об'єкта, що перевіряється. Кожний вид криміналістичного обліку — це фактично інформаційно-пошукова система. Тому ведення і використання криміналістичних обліків передбачають широке застосування інформаційних технологій та можливостей ЕОМ.

За допомогою кримінальної реєстрації вдається вирішувати такі завдання розслідування: встановлення факту притягнення особи ранише до кримінальної відповідальності; виявлення невідомого злочинця, який зник з місця події, або особи, яка втекла з місць позбавлення волі; ідентифікація злочинця за його слідами; встановлення особи невідомого трупа та ін.

У вузькому розумінні реєстрація є процесом фіксації в установленому порядку ознак об'єктів у облікових документах за наявності необхідних для цього підстав. При криміналістичному обліку використовуються різні способи реєстрації та фіксації ознак об'єкта: описово-письмовий, дактилоскопічний, фотографічний, графічний, колекційний.

Науковою основою кримінальної реєстрації є положення про індивідуальність кожного об'єкта, відносна стійкість ознак об'єкта та можливість його ідентифікації. Формування кримінальної реєстрації на науковій основі було започатковано наприкінці XIX ст. французьким криміналістом А. Бертільйоном, який розробив і впровадив у практику боротьби зі злочинністю антропометричний метод реєстрації злочинців. Більш прогресивним методом, який через кілька років прийшов на зміну антропометрії, став дактилоскопічний метод реєстрації злочинців.

---

§ 2. Види криміналістичних обліків

Система криміналістичного обліку складається з його різних видів. Залежно від вирішуваних завдань криміналістичні обліки поділяються на оперативно-пошукові та інформаційно-довідкові, а залежно від рівня концентрації інформації — на центральні, регіональні та місцеві.

Оперативно-пошукові обліки вміщують об'єкти, які безпосередньо пов'язані з подією злочину і, як правило, вилучені під час оглядів місця події або під час проведення оперативних заходів та слідчих дій. До них належать: дактилоскопічні обліки, колекції слідів злочину, взуття, транспортних засобів, волокон, замків і ключів, підроблених рецептів і бланків документів, кулегільзотеки, колекції суб'єктивних портретів та ін.

Інформаційно-довідкові обліки (колекції і картотеки) комплектуються об'єктами та даними, які безпосередньо не пов'язані з подією злочину та одержані в результаті

нагромадження відомостей інформаційного характеру. Об'єктами інформаційно-довідкових колекцій і картотек можуть бути зразки різноманітних виробів, рисунки, фото-графії, таблиці, каталоги тощо.

Центральні обліки здійснюються Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром МВС України (ДНДЕКЦ). До центральних оперативно-пошукових обліків належать: центральна колекція куль і гільз зі слідами зброї (кулегільзотека); центральна картотека фальшивих грошей; центральна картотека підроблених документів, виготовлених із застосуванням засобів поліграфії; центральна картотека слідів рук, вилучених з місць нерозкритих тяжких та резонансних злочинів; центральна колекція макетів вибухових пристроїв і речовин; центральна колекція фонограм з голосами осіб, які анонімно повідомляли про загрозу вибуху.

У межах центральних обліків утворено інформаційно-довідкові колекції зразків: документів суворого обліку, цінних паперів та грошей; зброї та боеприпасів; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; рельєфних підшов взуття; інструментів, що використовуються при зламуваннях; лакофарбових покриттів; вибухових пристроїв і речовин; протекторів шин; волокон і волосся; паливно-мастильних матеріалів; підроблених номерів вузлів, деталей та агрегатів автотранспорту тощо.

Регіональні обліки здійснюють науково-дослідні експертно-криміналістичні центри (НДЕКЦ) при ГУМВС, УМВС, УМВСТ.

Регіональні оперативно-пошукові обліки комплектуються з об'єктів, що вилучені під час оглядів місця події за справами про злочини, вчинені на території відповідного регіону, або надіслані для постійної перевірки з інших органів. До таких обліків належать картотеки: слідів рук, вилучених з місць нерозкритих злочинів (слідотеки); дактило-скопічні на осіб, узятих міліцією на облік; кулегільзотеки; картотеки фальшивих грошей; картотеки підроблених документів, виготовлених із застосуванням засобів поліграфії; колекції слідів знарядь злому, вилучених з місць нерозкритих злочинів (слідотеки); слідів взуття, вилучених з місць нерозкритих злочинів; картотеки слідів транспортних засобів, вилучених з місць нерозкритих злочинів; суб'єктивних портретів осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів; підроблених рецептів на одержання наркотичних і сильнодіючих лікарських засобів; зразків почерку осіб, які займаються підробленням медичних рецептів; зразків печаток і підписів лікарів, які виписують рецепти на одержання медичних засобів; мікрооб'єктів.

На регіональному рівні утворюються інформаційно-довідкові колекції: зразків зброї та боеприпасів; наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; рельєфних підшов взуття; інструментів, що використовуються при зломі; лакофарбових покриттів; скла фар автотранспорту; макетів вибухових пристроїв і речовин; протекторів шин; слідів рукавиць; замків і ключів; зразків волокон і волосся; паливно-мастильних матеріалів; підроблених номерів вузлів і агрегатів автотранспорту тощо.

Місцеві обліки ведуться у відділах, відділеннях, групах НДЕКЦ, що обслуговують міськрайлінооргани і комплектуються об'єктами, вилученими в ході оглядів місця події у справах про злочини, що вчинені на території обслуговування органу внутрішніх справ, або надісланими для постійної перевірки з інших органів. До таких обліків належать: картотеки слідів рук, вилучених з місць нерозкритих злочинів (слідотеки); дактилоскопічні картотеки на осіб, взятих міліцією на облік; колекції слідів знаряддя злочину, вилучених з місць нерозкритих злочинів; слідів взуття, вилучених з місць нерозкритих злочинів; картотеки слідів транспортних засобів, вилучених з місць нерозкритих злочинів; суб'єктивних портретів осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів.

На місцевому рівні утворюються інформаційно-довідкові колекції: рельєфних підшов взуття; інструментів, що використовуються при зломі; лакофарбових покриттів; скла фар автотранспорту; протекторів шин; слідів рукавиць; замків і ключів; підроблених номерів вузлів і агрегатів автотранспорту та ін.

Поряд з центральною, регіональною і місцевими системами обліків існують також оперативно-довідковий і дактилоскопічний обліки, які функціонують на центральному і регіональному рівнях. Центральний облік здійснює Департамент інформаційних технологій при МВС України (ДІТ при МВС), регіональний — управління (відділи) оперативної інформації при ГУМВС України в Автономній Республіці Крим та при управліннях МВС України в областях. У Києві та Київській області алфавітний і дактилоскопічний обліки здійснює ДІТ при МВС України, а у м. Севастополі — УОІ при ГУМВС України в Автономній Республіці Крим (Інструкція про порядок ведення та використання оперативно-довідкового і дактилоскопічного обліку в органах внутрішніх справ та органах (установах) кримінально-виконавчої системи України, затверджена наказом МВС України та ДДУПВП від 23 серпня 2002 р.).

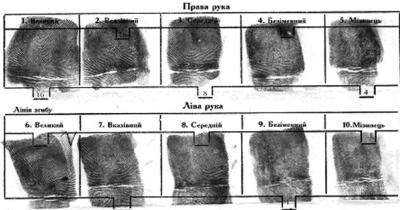
§ 3. Дактилоскопічний облік

Алфавітному і дактилоскопічному облікам підлягають особи, які на території України обвинувачуються у вчиненні злочинів або засуджені, розшукуються, затримані за підозрою у занятті бродяжництвом, а також громадяни України, які вчинили за її межами злочини і відомості про яких надійшли офіційними каналами згідно з міжнародними договорами у сфері обміну інформацією, що набрали чинності в установленому порядку. Порядок ведення дактилоскопічного обліку регламентовано Інструкцією про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України, затвердженою наказом МВС України від 11 вересня 2001 р.

Дактилоскопічний облік складається з дактилокарток (масиву дактилокарт невпізнаних трупів; безвісно зниклих осіб і осіб, яких було піддано дактилоскопіюванню), та слідотек (реєстраційних карт слідів рук, вилучених під час оглядів місць подій за фактами нерозкритих злочинів та безвісно зниклих осіб). Існують такі види дактилокарток та слідотек: центральні, обласні, кущові та місцеві.

Дактилоскопічний облік здійснюється за допомогою дактилоскопічних карток, які містять пальцеві відбитки кожної руки певної особи (рис. 20). Дактилокартки заповнюються у трьох примірниках, якщо вони підлягають обліку в центральній дактилокартотеці, або у двох примірниках, якщо вони підлягають обліку тільки в регіональній і місцевій дактилокартотеках.

Дактилокартка на особу заповнюється на бланку встановленого зразка, де у відповідних графах фіксуються такі відомості: стать; прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць, рік народження; місце народження; дактилоскопічна формула за 10-пальцевою системою; основні та контрольні відбитки пальців; підпис особи; дата проведення дактилоскопіювання; орган, де відбулося дактилоскопіювання; підстава для дактилоскопіювання; відбитки долонь; прикмети; прізвище і підпис працівника, який заповнив дактилокартку.

Типи узорів Умовне позначення

		типові	пірамідальні	шатрові	неопозначені	
дуги	радіальні					1
	ульнарні					2
петльові	напрямок ніжок петель уліва/вправо			від 1 до 9 ліній	3	
				від 10 до 13 ліній	4	
				від 14 до 16 ліній	5	
				від 17 ліній і більше	6	
завиткові	злісне/правильне/внутрішнє/зовнішнє				7	
					8	
					9	